

2. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/69-6-24>

УДК 657.471:631.11

Бабіченко В.В.

доктор економічних наук, професор,
Кременчуцький національний університет імені М. Остроградського

Сахно Ю.С.

магістр,
Кременчуцький національний університет імені М. Остроградського

Babichenko Viktor, Sakhno Yulia

Kremenchug Mykhailo Ostrohradskiy National University

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ В ОБЛІКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вибір методів розрахунку собівартості сільськогосподарської продукції залежить від особливостей технології та організації виробництва, характеру виробленої продукції, тому одним із найважливіших показників у діяльності підприємства є витрати, які підприємство намагається оптимізувати, не завдаючи суттєвого збитку якості сільськогосподарської продукції. Тому в статті вивчено та досліджено методичні підходи до формування витрат у сільськогосподарських підприємствах як загалом, так і для тваринництва і рослинництва окремо. Досліджено можливості впровадження зарубіжних методів контролю собівартості продукції тваринництва на вітчизняних підприємствах. Обґрунтовано необхідність їх використання для розвитку сільського господарства. Таким чином, відображаючи рівень виробничих витрат, собівартість всебічно характеризує ступінь використання всіх ресурсів підприємства, а отже, і рівень техніки, технології та організації виробництва. Дослідивши методичні підходи, було запропоновано шляхи вдосконалення формування витрат для сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: сільське господарство, рослинництво, тваринництво, витрати, собівартість, облік.

Постановка проблеми. Функціонування будь-якого підприємства на тактичному рівні спрямовано на отримання максимально можливого прибутку. Загальновідомим є той факт, що розмір прибутку залежить від доходів та витрат, а також від їх співвідношення. Отже, одним із найважливіших показників у діяльності підприємства є витрати, які підприємство намагається оптимізувати без нанесення суттєвої шкоди якості продукції сільськогосподарського підприємства.

Аналіз останніх досліджень показав, що керівники агроформувань, набуваючи дедалі більшої самостійності у формуванні стратегії й тактики розвитку підприємства, не завжди усвідомлюють, що передбачає принципове переосмислення здійснення таких функцій управління, як планування, облік, контроль та аналіз витрат. Тому такі науковці, як Ф.Ф. Бутинець, Г.І. Гринман, В.Г. Линник, Ю.Я. Литвин, А.П. Михалкевич, П.Т. Саблук, І.Б. Садовська, Л.К. Сук, О. Шпикуляк, В. Андрійчук, О. Гордієвич та ін., приділяють особливу увагу методам формування витрат в аграрній сфері.

Метою статті є вивчення методичних підходів щодо формування витрат у сільськогосподарських підприємствах загалом та в галузях тваринництва та рослинництва, узагальнення їхніх особливостей.

Завдання статті – дослідити наявні методичні підходи щодо формування витрат сільськогосподарських підприємств, встановити особливості їх формування та знайти шляхи їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомим є те, що витрати утворюються в процесі формування та використання ресурсів для досягнення певної мети. Вони мають різне спрямування, але загальноприйнятим і принциповим є поділ їх на інвестиційні та поточні витрати, що пов'язані з безпосереднім виконанням підприємством своєї основної функції – виготовлення продукції (надання послуг). Зрозуміло, що будь-які витрати орієнтовані на певний результат – тільки це виправдує їхню доцільність. Стосовно виробничого підприємства цей загальний принцип діяльності, який покладено в основу визначення собівартості продукції, виражається

формулою «Витрати – Випуск». Це повною мірою є притаманним і сільськогосподарському виробництву.

Собівартість продукції – це грошова форма витрат на підготовку виробництва, виготовлення й збут продукції. Таким чином, відображаючи рівень витрат на виробництво, собівартість комплексно характеризує ступінь використання всіх ресурсів підприємства, а отже, і рівень техніки, технології та організації виробництва.

Склад витрат, що включають у собівартість продукції (послуг), може дещо змінюватися з різних міркувань. Але загальною тенденцією таких змін має бути якомога повніше відображення в собівартості дійсних витрат на виробництво продукції за умов повного калькулювання витрат [6; 10–11].

Основним призначенням калькуляції є отримання інформації про собівартість для організації й управління процесом виробництва і контролю за витратами. Багато економістів розглядають калькулювання як елемент, додаток методу бухгалтерського обліку, а сутність калькулювання – як спосіб обчислення собівартості продукції.

Вибір методики обчислення собівартості сільськогосподарської продукції залежить від особливостей технології та організації виробництва, характеру продукції, що виробляється [2].

У світовій практиці господарювання застосовують різні методи калькулювання, що зумовлено неоднаковим призначенням калькуляції, типом виробництва та традиціями внутрішньофірмового управління. Найчастіше здійснюють калькулювання за повними і неповними витратами.

Своєчасний вплив на рівень виробничих витрат і формування собівартості продукції можливий за такої організації й методології обліку, за якої причини змін собівартості, допущення перевитрат та економія засобів розкривається не лише шляхом наступного вивчення звітних калькуляцій, але й щоденно у самому процесі виконання плану на підставі первинної документації й поточних облікових записів. У таблиці 1 наведено методичні підходи щодо формування витрат для сільського господарства загалом.

Як відомо, для сільського господарства характерні два види спеціалізації – тваринництво та рослинництво, тож для кожного з них притаманні свої методичні підходи щодо формування витрат.

Для рослинництва притаманні такі методи калькулювання собівартості продукції, які наведено в таблиці 2.

Розглянемо детально методи, наведені в табл. 2. З-поміж продукції основних галузей сільського господарства визначення собівартості починають саме з продукції рослинництва, оскільки вона значною мірою споживається тваринництвом. Об'єктами розрахунку собівартості в рослинництві є різні види основної та супутньої продукції, які одержують від кожної сільськогосподарської культури. Крім того, визначають собівартість незавершеного виробництва, що складається із собівартості сільськогосподарських робіт і вартості спожитих ресурсів для виробництва продукції рослинництва, які виконані (понесені) в поточному році під урожай майбутнього року.

Продукція рослинництва після збирання транспортується на склад і відповідним чином доробляється (висушується, очищується, сортується тощо). З огляду на це виникає необхідність визначення межі понесених витрат, які повинні бути включені у виробничу собівартість продукції. Відповідно до наявного положення зерно і насіння соняшнику калькулюються за принципом франко – тік (франко – місце зберігання). При цьому в собівартість зерна включають витрати на доробку продукції. Сіно і солома калькулюються за франко – місцем зберігання, силос – за франко – силосною спорудою, включаючи витрати на виробництво зеленої маси і на силосування; зелений корм – за франко – місцем споживання; коренеплоди, картопля – за франко – місцем зберігання.

У рослинництві виробничі витрати групують за культурами окремо за рільництвом, овочівництвом, луківництвом, вирощуванням трави на сіно, садівництвом з виділенням витрат на врожай поточного року і на врожай майбутніх років. У рослинництві використовується частина виробленої власної готової продукції як насіння для наступного виробництва. Продукція власного виробництва (зерно на посів) використовується для одержання нової продукції в наступному році, що зумовлює економічну вигоду. Перш ніж розпочати калькулювання собівартості продукції, необхідно за даними аналітичного обліку витрат рослинництва встановити загальну суму

Таблиця 1

Методичні підходи щодо формування витрат для сільського господарства

Назва методу	Характеристика
Нормативний метод	Своєчасне попередження нераціонального використання ресурсів підприємства, оперативний аналіз витрат на виробництво, який дає змогу розкривати нараховані під час планування й у практичній роботі резерви, визначати результати госпрозрахункової діяльності підрозділів підприємства, що беруть участь у виробничому процесі. Характерним для системи нормативного обліку є своєчасне оновлення нормативів у результаті здійснених заходів з технічного розвитку й удосконалення організації виробництва.
Стандарт-кост	Зміст системи полягає в тому, що обліковують лише те, що має відбутися, а не те, що відбулося; враховують не реальне, а належне, і обґрунтовано відображають відхилення, які виникли. В основі лежить чітке впровадження норм витрат матеріалів, енергії, робочого часу, праці, заробітної плати й інших витрат, пов'язаних із виробництвом будь-якої продукції або напівфабрикатів.
Директ-костинг	Цей метод базується на тому, що всі витрати поділяють на прямі та непрямі. Прямі витрати безпосередньо відносять до того чи іншого виду виробу, непрямі є накладними щодо виробу. Виробнича собівартість виготовленої та реалізованої продукції формується лише зі змінних виробничих витрат, що перебувають у прямій залежності від технологічного процесу та організації виробництва.

Джерело: [6, с. 11–13]

Методи калькулювання собівартості продукції рослинництва

Назва методу	Характеристика
Пряме віднесення витрат на відповідні види продукції	Застосовується в тих галузях, в яких одержують лише один вид однорідної продукції. Собівартість одиниці продукції при цьому визначають діленням суми понесених витрат на цьому об'єкті планування й обліку на загальний обсяг її виробництва (робіт, послуг).
Вилучення із загальної суми витрат побічної продукції, зворотних відходів, супутньої продукції, вираженої у грошовій формі.	При цьому в рослинництві побічна продукція (солома, гичка, стебла кукурудзи, корзинки соняшнику та ін.) оцінюється за нормативною собівартістю, що розраховується по кожному підприємству.
Метод розподілу витрат між видами продукції пропорційно до кількісного значення однієї з головних ознак, спільної для цих видів продукції.	Його використовують, коли обчислюють собівартість центнера зерновідходів, нестандартних овочів, фруктів та ягід з урахуванням якості продукції.
Коефіцієнтний метод	Застосовується тоді, коли в діяльності відповідного виду одержують більше, ніж один вид продукції, з наступним визначенням собівартості кожного з них. Витрати між цими видами продукції розподіляються пропорційно їх питомій вазі в загальному обсязі умовної продукції. Її розраховують шляхом переведення з допомогою прийнятих коефіцієнтів усіх видів продукції в основу.
Пропорційний метод	Базується на розподілі витрат між окремими видами продукції пропорційно до вартості продукції, оціненої за реалізаційними цінами. Так визначається собівартість овочів, льону, конопель та ін.
Комбінований метод	Включає два або більше розглянутих вище методів. Наприклад, під час визначення собівартості насінницького зерна в спеціалізованих насінницьких господарствах застосовується метод виключення вартості побічної продукції (соломи) у поєднанні з пропорційним, коли залишок витрат розподіляють за різними класами зерна пропорційно до його вартості.

Джерело: [1]

витрат і обсяг продукції – основної, супутньої і побічної, отриманої від цієї культури (групи культур). Витрати на обробіток площ, на яких повністю загинув урожай унаслідок стихійного лиха, списуються як надзвичайні втрати. Собівартість соломи, гички, стебел кукурудзи і соняшника, капустяного листя та іншої побічної продукції рослинництва визначається виходячи із розрахунково-нормативних витрат на збирання, транспортування, скиртування та інші роботи, пов'язані із заготівлею побічної чи основної продукції. Під час складання звітної калькуляції із загальної суми витрат на вирощування певної культури виключається вартість побічної продукції [4].

Спочатку розраховується частка виробничої собівартості окремого виду продукції в загальній виробничій собівартості продукції рослинництва. Потім для кожного виду сільськогосподарської продукції розраховується сума витрат, які не можна було прямо віднести на певну продукцію, як добуток від множення частки виробничої собівартості кожного виду продукції на загальну суму витрат для формування повної собівартості. Якщо в результаті розрахунків через округлення чисел отримана різниця між головною позицією і сумою позицій, що її складають, то вона відноситься відповідно на позиції «інша продукція рослинництва». Повна собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) визначається як сума даних про їхню виробничу собівартість, інших витрат звичайної діяльності, що можна прямо віднести на конкретний вид продукції або послуги, й інших витрат звичайної діяльності, що розподіляються за часткою. Повна собівартість реалізованої продукції, виконаних робіт та наданих послуг складається із їхньої виробничої собівартості, адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних та фінансових витрат, які ціл-

ком обґрунтовано можна віднести на виробництво і реалізацію власної виробленої сільськогосподарської продукції (робіт, послуг), продукції рибництва. Операційні і фінансові витрати, які можна віднести прямо на певний вид продукції, послуг (витрати на відсотки за кредити, відсотки та винагороди за фінансову оренду, витрати на збут тощо), включаються безпосередньо до його повної собівартості. Витрати, які неможливо віднести на певну продукцію або послуги прямо, розподіляються за видами продукції і послугами пропорційно їхній виробничій собівартості [2].

У галузі рослинництва є витрати, які в момент їх здійснення неможливо віднести на відповідну культуру, оскільки вони пов'язані з вирощуванням декількох сільськогосподарських культур. До них відносять: амортизаційні відрахування за основними засобами, які використовуються у рослинництві і підлягають розподілу; витрати на ремонт основних засобів рослинництва, які підлягають розподілу; витрати зі зрошення та з осушення; витрати з утримання полезахисних лісових смуг тощо. Особливість цих витрат полягає в тому, що вони повністю розподіляються у звітному році і, відповідно, не переходять на наступний рік як незавершене виробництво. Такі витрати попередньо обліковують протягом року на окремих аналітичних рахунках у складі виробничих, а потім відносять на певні види сільськогосподарських культур шляхом розподілу. Витрати на виробництво продукції, робіт та послуг у плануванні і в обліку групуються за статтями, які підприємство визначає самостійно, виділяючи окремі статті як постійні та змінні витрати [7, с. 87–90].

Тваринництво – це одна з основних спеціалізацій сільського господарства, яка здатна вплинути на вирішення питань виробничого, соціального та стратегічного

характеру. Вона є основою формування ринку продуктів харчування, ринків сировини для текстильної, шкіряної, консервної, м'ясної та інших галузей промисловості. Однак в умовах сьогодення тваринництво на вітчизняних сільськогосподарських підприємствах зазвичай є другою галуззю. Величина результату, отриманого від його реалізації, поступається рослинництву майже удвічі.

Управління витратами є основним завданням сьогодення. Однак нині ще не розроблено раціональної моделі стратегічних дій цього напрямку.

Враховуючи умови сучасної світової економіки і мету, на яку зараз зорієнтований суб'єкт господар-

ської діяльності, у вітчизняній практиці використовують один із найпростіших способів підрахунку витрат – калькуляцію собівартості на основі повної вартості (Absorption Costing). Вона передбачає, що до собівартості продукції входять усі витрати, пов'язані з процесом виробництва, тому, враховуючи досвід зарубіжних країн, для тваринництва виділяють такі методи економічного управління формуванням витрат [5, с. 138–139].

Тому у зв'язку з ситуацією, що склалася у галузі тваринництва, для забезпечення організаційної гнучкості доцільно розглянути такі методи (табл. 3).

Таблиця 3

Методи економічного управління формуванням витрат для тваринництва

Назва методу	Характеристика
Директ-костинг	Це система, основою функціонування якої є розподіл витрат на змінні та постійні залежно від обсягу виробництва. При цьому під час калькулювання постійні витрати, що не залежать від обсягу виробництва, не входять до складу собівартості одиниці продукції, вони відразу списуються на фінансові результати. Таким чином, ефективне управління процесом формування собівартості продукції за цим методом ґрунтується на правильному визначенні суми постійних і змінних витрат.
Стандарт-костинг	Це система управління витратами, основою формування якої є порівняння фактичних витрат із нормативними. Під час виникнення відхилень стандартизовані норми не змінюються, за винятком економічних умов (вартості робочої сили). Відхилення, які були виявлені протягом року, в бухгалтерському обліку відображаються у складі збитків підприємства. Калькуляція, розрахована на основі стандартних норм, є методом оперативного управління виробництвом.
Таргет-костинг	Це система обліку витрат, основою якої є формування цільової собівартості, визначає собівартість не як попередньо розрахований на основі нормативу показник, а як величину, на яку повинна бути зорієнтована організація в процесі своєї діяльності.
ABC	Передбачає функціональний облік витрат, тобто облік витрат за операціями. Раціональність співвідношення між корисним ефектом об'єкта і сукупними витратами протягом життєвого циклу досягається шляхом групування ресурсів господарства залежно від їхньої значущості на основі принципу Парето.
Абсорпшен-костинг	Метод калькулювання собівартості продукції з розподілом всіх витрат між реалізованою продукцією і залишками товарів, який передбачає, що до виробничої собівартості включаються всі виробничі витрати незалежно від того, є вони постійними чи змінними.
Кайзен-костинг	Суть концепції полягає у тому, що покращення здійснюються безперервно, маленькими кроками та без значних затрат на їх реалізацію. Цільові показники зниження затрат за безперервного вдосконалення встановлюються та застосовуються щомісяця. Аналіз відхилень затрат включає порівняння їх цільових показників із фактичними. Варто зазначити, що у разі зменшення останніх базується фактична собівартість продукції за попередній період, а нормою цільового зменшення затрат – відношення запланованої суми зменшення до їх бази.
Кост-колінг	Оперативну мінімізацію витрат підприємства без шкоди його діяльності та розвитку. Перевагою кост-колінгу є те, що він дає змогу швидко скоротити витрати підприємства, а недоліками – жорсткість, бо він передбачає зменшення витрат на заробітну плату і скорочення персоналу; використання його час від часу або лише в окремих підрозділах підприємства не дасть очікуваних результатів
CVP-аналіз	Базується на легко обчислюваних показниках і дає змогу оперативно оцінити вплив величини та структури витрат, обсягу продажу продукції на прибуток, аналізувати його залежність від рівня цін і структури виробництва, обґрунтовувати маркетингову стратегію. До переваг цього методу можна віднести те, що підприємство має змогу залежно від запланованого прибутку визначити обсяг реалізації. Недоліками методу є: поділ витрат підприємства на змінні, які лінійно залежать від обсягу продукції, і постійні, які від нього не залежать, що на практиці зробити складно; будь-яка зміна наявних у моделі чинників може суттєво змінити кінцевий результат.
Бечмаркінг	Постійний систематичний пошук, впровадження найкращої практики, що приводить до поліпшення продуктивності. Важливою умовою успішного проведення бечмаркінгу є його проведення на постійній основі, а не періодично, від випадку до випадку.
LCC-аналіз	Цей метод застосовується під час стратегічного управління, бо він охоплює період у кілька років. Планові витрати визначаються на кожній стадії життєвого циклу продукту. Єдиний метод управління витратами, який передбачає врахування впливу інфляції через дисконтування грошових потоків у прийнятті рішень. Перевагами цього методу є отримання в довгостроковому періоді оцінки здійснених витрат і їх покриття відповідними виробу доходами; забезпечення точного прогнозу всіх витрат і співвідношення отриманого доходу та витрат щодо виробництва виробу загалом. Недоліками є відсутність періодизації фінансових результатів; може потребувати витрат на отримання великої додаткової інформації.
EVA	Метод економічної доданої вартості. цЕй метод дає можливість прив'язати створення вартості до певних груп робітників або підрозділів і так отримувати критерій для диференційованої винагороди за виконану роботу на підприємстві. Економічна додана вартість розраховується шляхом вирахування затрат із величини чистого доходу від реалізації продукції. Ключовим моментом концепції доданої вартості є максимізація різниці (доданої вартості) між закупівлею і реалізацією.

Джерело: [5, с. 138–143; 8, с. 246–249; 9, с. 334–337; 3, с. 117–123; 10]

Отже, проаналізувавши методичні підходи до формування витрат сільського господарства загалом, окремо тваринництва та рослинництва, можемо на основі цих методів виділити один методичний підхід формування витрат лише для сільського господарства – метод сезонності.

В основу цього методу можна покласти метод директ-костингу. Основою його функціонування є розподіл витрат на змінні та постійні залежно від обсягу

виробництва, формування собівартості продукції за цим методом ґрунтуватиметься на правильному визначенні суми постійних і змінних витрат відповідно до природних умов. Тому за цим методом буде потрібно вести кожного місяця систематичний аналіз змінних витрат. Оскільки один місяць може бути спекотний, а інший – дощовий, то сільськогосподарська продукція рослинництва може дати не той урожай, який очікувався, і постраждає тваринництво.

Список літератури:

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємства агропромислового комплексу: підручник. Київ: КНЕУ, 2015. 783 с.
2. Атамас П.Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 392 с.
3. Воронецька І.С. Бенчмаркінг-аналіз: шлях до підвищення конкурентоспроможності виробництва продукції тваринництва. *Збірник наукових праць ВДАУ*. 2008. № 36. С. 117–123.
4. Грабова Н.М. Бухгалтерський облік у галузях народного господарства: навч. метод. посібник для самост. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2003. 203 с.
5. Дубініна М., Мачильська Л. Інституційне забезпечення управління витратами виробництва продукції тваринництва. *Збірник наукових праць ЧДТУ*. 2013. № 34. С. 138–143.
6. Левченко О.П. Загальна характеристика методичних підходів щодо формування витрат у сільськогосподарських підприємствах. *Економіка АПК*. 2009. № 24. С. 10–13.
7. Мельник Я. Калькулювання собівартості органічної продукції рослинництва. *Економічна наука*. 2016. № 2. С. 87–90.
8. Осадча Г.Г., Степанюк А.В. Калькуляція собівартості в системі «директ-костинг» та в системі повного розподілу витрат на виробі («абзорпшен-костинг»). *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2015. № 1. С. 246–249 (Серія «Економіка»).
9. Скрипник М. Особливості методу калькулювання за стадіями життєвого циклу. *Економічний аналіз*. 2010. № 6. С. 334–337.
10. Павлюк М.І. Сучасні методи обчислення собівартості продукції. DOI: http://www.rusnauka.com/24_AND_2015/Economics/10_198587.doc.htm.

References:

1. Andriychuk V.G. (2015) *Ekonomika pidpry'emstva agropromy'slovoho kompleksu* [Economy of the enterprise of agroindustrial complex]. Ky' yiv: KNEU. (in Ukrainian)
2. Atamas P.J. (2010) *Buxgalters'ky'j oblik u galuzyax ekonomiky* [Accounting in economic sectors]. Ky' yiv : Centr uchbovoyi literatury. (in Ukrainian)
3. Voronecz'ka I.S. (2008) Benchmarking-analiz: shlyax do pidvy'shhennya konkurentospromozhnosti vy'robny'cztva produkciyi tvary'nny'cztva [Benchmarking analysis: the way to increase the competitiveness of livestock production]. *Zbirny'k naukovy'x prac' VDAU*. no. 36, pp. 117–123.
4. Grabova N.M. (2003) *Buxgalters'ky'j oblik u galuzyax narodnoho gospodarstva* [Accounting in the sectors of the national economy]. Ky' yiv: KNEU. (in Ukrainian)
5. Dubinina M., Machyl's'ka L. (2013) Insty'tucijne zabezpechennya upravlinnya vy'tratamy' vy'robny'cztva produkciyi tvary'nny'cztva [Institutional support of livestock production cost management] *Zbirny'k naukovy'x prac' ChDTU*. no. 34, pp. 138–143.
6. Levchenko O.P. (2009) Zagal'na kharktery'sty'ka metody'chny'x pidxodiv shhodo formuvannya vy'trat u sil's'kogospodars'ky'x pidpry'emstvax [General characteristics of methodological approaches to the formation of costs in agricultural enterprises]. *Ekonomika APK*. no. 24, pp. 10–13.
7. Mel'ny'k Ya. (2016) Kal'kulyuvannya sobivartosti organichnoyi produkciyi rosly'nny'cztva [Calculating the cost of organic crop production]. *Ekonomichna nauka*. no. 2, pp. 87–90.
8. Osadcha G.G., Stepanyuk A.V. (2015) Kal'kulyaciya sobivartosti v sy'stemi «dy'rekt-kosty'ng» ta v sy'stemi povnogo rozpodilu vy'trat na vy'robny' («abzorpshe-kosty'ng») [Costing in the system “direct-costing” and in the system of full distribution of costs for products (“abzorpshe-costing”)]. *Naukovy'j visny'k Uzhgorods'kogo universy'tetu*. no. 1, pp. 246–249 (Seriya «Ekonomika»).
9. Skry'pny'k M. (2010) Osobly'vosti metodu kal'kulyuvannya za stadiyamy' zhy'tt'yevogo cy'klu [Features of the calculation method by stages of the life cycle]. *Ekonomichny'j analiz*. no. 6, pp. 334–337.
10. Pavlyuk M.I. Suchasni metody' obchy'slennya sobivartosti produkciyi. DOI: http://www.rusnauka.com/24_AND_2015/Economics/10_198587.doc.htm.

МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ РАСХОДОВ В УЧЕТЕ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Выбор методов расчета себестоимости сельскохозяйственной продукции зависит от особенностей технологии и организации производства, характера производимой продукции, поэтому одним из важнейших показателей в деятельности предприятия являются затраты, которые предприятие пытается оптимизировать, не нанося существенного ущерба качеству сельскохозяйственной продукции. Поэтому в статье изучены и исследованы методические подходы к формированию затрат в сельскохозяйственных предприятиях как в целом, так и для животноводства и растениеводства отдельно. Исследованы возможности внедрения зарубежных методов контроля себестоимости продукции животноводства на отечественных предприятиях. Обоснована необходимость их использования для развития сельского хозяйства. Таким образом, отражая уровень производственных затрат, себестоимость всесторонне характеризует степень использования всех ресурсов предприятия, а следовательно, и уровень техники, технологии и организации производства. Исследовав методические подходы, были предложены пути совершенствования формирования расходов для сельскохозяйственных предприятий.

Ключевые слова: сельское хозяйство, растениеводство, животноводство, расходы, себестоимость, учет.

METHODICAL APPROACHES TO FORMATION OF EXPENSES IN ACCOUNTING OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

The functioning of any enterprise at the tactical level is aimed at obtaining the maximum possible profit. It is well known that the amount of profit depends on income and expenses, as well as on their ratio. Timely impact on the level of production costs and the formation of the cost of production is possible with such an organization and accounting methodology, in which the causes of cost changes, the assumption of cost overruns and cost savings are disclosed not only by subsequent study of accounting calculations, but also daily in the process of implementation of the plan on the basis of primary documentation and current accounts. The choice of methods for calculating the cost of agricultural products depends on the characteristics of technology and organization of production, the nature of products, so one of the most important indicators of the enterprise are the costs that the company tries to optimize, without losing significant quality of agricultural products and generalization of their features in the aspect of developing an effective management system. At present, the need of commodity producers for information on the costs of production and sales, which is not distorted as a result of the distribution of indirect costs, is particularly growing. Therefore, the article examines and investigates methodological approaches to the formation of costs in agricultural enterprises as a whole, as well as for animal husbandry and crop production separately. Possibilities of introduction of foreign methods of control of cost of production of animal husbandry at the domestic enterprises are investigated. The necessity of their use for the development of agriculture is substantiated. The cost of production is the monetary form of costs for the preparation of production, manufacture and sale of products. The main purpose of the calculation is to obtain cost information for the organization and management of the production process and cost control. Many economists consider calculation as an element, an application of the accounting method, and the essence of calculation as a way of calculating the cost of production. Thus, reflecting the level of production costs, the cost comprehensively characterizes the degree of use of all resources of the enterprise, and therefore, the level of technology, technology and organization of production. Having investigated methodical approaches ways of improvement of formation of expenses for the agricultural enterprises were offered.

Key words: agriculture, crop production, animal husbandry, costs, cost yourself, accounting.